

Stefan Moysa

"Das Evangelium der Gnade : die neue Heilsordnung durch die Gnade Christi in seiner Kirche", Johann Auer, Regensburg 1970 : [recenzja]

Collectanea Theologica 42/1, 223-224

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

kończenie mamy kilka rozważań, dotyczących Kościoła pielgrzymującego i dialogu, oraz wzajemnego zaufania, które winno z nim panować.

W rozważaniach tych powraca szereg wątków, które już były obecne w poprzednio sygnalizowanym zbiorze Rahnnera. Do nich należy przede wszystkim problem wiary. O ile jednak poprzednio nacisk był położony na jej racjonalne przesłanki, obecnie podkreślone są raczej jej trudności, które niewątpliwie w ostatnich latach bardzo wzrosły. Toteż autor powraca ciągle do konieczności wiary osobistej, która jedynie w przeciwieństwie do wiary wynikającej z atmosfery środowiska, może się dzisiaj utrzymać i rozwinać. Wiara ta wyraża się w modlitwie. Oceniając w pełni znaczenie modlitwy liturgicznej, Rahnner zwraca uwagę, że jedynym sposobem umiejscowienia liturgii w życiu, a konsekwentnie traktowania całego życia jako ofiary, jest modlitwa osobista. Uspokaja również pewną karmelitankę, która się pyta, czy jest dziś miejsce jeszcze na modlitwę czystej kontemplacji. Nieraz protest przeciw duchowi czasów, odpisuje autor, jak na przykład protest przeciw społeczeństwu konsumpcji, jest najlepszą służbą tym czasom wyświadczoną. Świadczenie modlitwy i wyrzeczenia się siebie jest świadectwem bardzo dzisiaj potrzebnym.

Innym powracającym problemem jest zagadnienie dnia codziennego. Wydaje się, że przy dzisiejszym skomplikowanym życiu duchowość polegająca na przyjmowaniu codziennego dnia ma szczególne znaczenie. Pod postacią codzienności, która jest kanwą całego życia, przychodzi łaska Boża. W codziennym dniu człowiek przygotowuje się na szczególne momenty w życiu, na Boży *kairos*, mający dla jego ukierunkowania zasadnicze znaczenie.

W przedstawionym zbiorze pism, choć noszą one tak rozmaity charakter, można więc odnaleźć, jak to sugeruje podtytuł, elementy współczesnej duchowości. Duchowość ta ukazuje się u Rahnnera jako prawdziwie zakorzeniona w całej tradycji Kościoła i jej niezmiennych ośnawach. Jednak równocześnie jest to duchowość prawdziwie nowa. Nikt bowiem nie może powiedzieć, że pełnia życia chrześcijańskiego w epoce osiągnięć kosmicznych i cybernetyki, nie wygląda inaczej niż za czasów, gdy nie istniały druk, radio i telewizja, i gdy trzeba było długich tygodni a nieraz miesięcy, aby pokonać odległości, które dzisiaj przebywa się w ciągu kilku godzin.

Ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Johann AUER, *Das Evangelium der Gnade. Dieu neue Heilsordnung durch die Gnade Christi in seiner Kirche*, Regensburg 1970, Verlag Friedrich Pustet, s. 254.

Dwaj profesorowie uniwersytetu w Ratyźbonie Johann Auer i Joseph Ratzinger zamierzają wspólnie wydać katolicką dogmatykę w ośmiu małych tomach. Jest ona pomyślana jako podręcznik dla studiujących teologię, który by poza przedstawieniem zasadniczego materiału dawał podstawy refleksji teologicznej. W takiej refleksji, zdaniem autorów, musi się wyrażać przekonanie, że dla wiedzy teologicznej potrzebna jest wiara, a z wiedzy przenikniętej wiarą ma płynąć działanie. Ponadto ta myśl teologiczna jednostki powinna być wciągnięta w wielki strumień teologicznej refleksji Kościoła, która się dokonuje w ciągu jego historii i dlatego musi mieć też udział w tej historyczności.

Piąty tom projektowanej teologii dogmatycznej, który chronologicznie ukazuje się jako pierwszy, poświęcony jest zagadnieniu łaski, czyli jak autor woli się wyrażać, Ewangelii łaski Chrystusa. W myśl zasady *nova et vetera* Auer przedstawia klasyczne dla tego traktatu zagadnienia w nowym ujęciu i ujęciu. Rozpoczyna więc od problemu wybrania i predestynacji do

łaski i zbawienia, które jest oczywiście ontologicznie zagadnieniem pierwszym, ale chyba najtrudniejszym i najdalszym od dzisiejszej mentalności. Następuje problem usprawiedliwienia, a więc jego przygotowania, skutków, poznawalności i istoty. Wreszcie autor rozważa zagadnienia stawania się i utraty, wzrostu i zmniejszania się łaski, jak również stosunku natury do nadnatury.

Problem łaski aktualnej ujmuje autor w formie opisu działania łaski, przy czym porusza również zagadnienie poglądów heterodoksyjnych, jak pelagianizm i semipelagianizm. Omawia też możliwości natury bez żadnej łaski i stosunek łaski do wolności ludzkiej. Wielki nacisk kładzie autor na biblijne podstawy zagadnienia, przytaczając dosłownie wiele tekstów biblijnych. Znać w tym wyraźny postęp w stosunku do dawnych ujęć. Również mocną stroną prof. Auera jest historia dogmatu, która w dziele jest stosunkowo szeroko uwzględniona. Takie podejście posiada dziś wielkie znaczenie, gdyż wiele ujęć po prostu przeskakuje historię teologii, przechodząc od teologii patrystycznej wprost do teologii współczesnej, jakby historia dogmatu rozwijającego się w Kościele nie miała nam nic w tym względzie do powiedzenia.

Z uznaniem również należy podnieść, że autor przedstawia wszystko, co jest potrzebne do zakorzenienia wykładu w tradycji katolickiej, a więc Pismo św., teologię patrystyczną, rozwój dogmatu i magisterium; nie czyni tego jednak w sposób schematyczny, nużący czytelnika, ale w zależności od materiału kładzie nacisk raz na te, raz na inne elementy. Czasem większość wykładu zajmuje systematyzacja przeniknięta refleksją teologiczną, która zawsze zaciekawia i pobudza do dalszego myślenia.

Wielką troską autora było całościowe przedstawienie traktatu i przynajmniej pobieżne poruszenie wszystkich istotnych zagadnień. W ramach, jakie były możliwe, zadanie to zostało spełnione bardzo dobrze. Jeżeli można zgłosić jakieś życzenia, to chyba tylko to, aby w ramach zakreślonych bardzo doszły do głosu zagadnienia teologiczne szczególnie dziś aktualne, jak na przykład problem usprawiedliwienia w dialogu ekumenicznym, problem natury i łaski, czy też zagadnienia antropologiczne. Pod tym względem pewne braki wykazuje również bibliografia; na przykład przy zagadnieniu natury i łaski nie są wymienione tak podstawowe książki jak B. Stoeckle, *Gratia supponit naturam*, Romae 1962, czy H. de Lubac, *Le mystère du surnaturel*, Paris 1965.

Nie umniejsza to faktu, że inicjatywa podjęta przez profesorów z Ratyżbony jest dzisiaj w okresie przełomu szczególnie cenna i potrzebna, oraz że na pewno liczni specjaliści i niespecjaliści będą oczekiwali z niecierpliwością na dalsze tomy zapowiadanej dogmatyki.

Ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Gotthold HASENHÜTTL, *Füreinander dasein. Brennpunkte moderner Glaubensproblematik*, Freiburg—Basel—Wien 1971, Herder, s. 202.

Autor, znany jako pracownik instytutu ekumenicznego w Tybindze, opublikował szereg prac ważnych dla problemu zjednoczenia chrześcijan, z których na pierwszy plan wybijają się dwie: *Der Glaubensvollzug. Eine Begegnung mit Rudolf Bultmann aus katholischem Glaubensverständnis*, Essen 1963 oraz *Charisma Ordnungsprinzip der Kirche*, Freiburg—Basel—Wien 1969. Zebrane w książce artykuły są „produktem ubocznym” obu tych prac, ale krążą również około głównych punktów zainteresowania dzisiejszej teologii, jakimi są sprawy ekumeniczne, zagadnienia związane ze społecznością kościelną i problemem Boga.

Można się domyśleć, że wśród spraw ekumenicznych autor zajmuje się w pierwszym rzędzie Bultmannem i problemem demitologizacji. Ha-